

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 2Ndob/2/2018
Identifikačné číslo spisu: 7008201622
Dátum vydania rozhodnutia: 22.02.2018
Meno a priezvisko: JUDr. Beáta Miničová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2018:7008201622.9

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu: Ing. Ladislav Militký, s miestom podnikania Nejedlého 383/11, 638 00, Brno - Lesná, Česká republika, s adresou doručovania P. O. Box 11, Ostrava - Poruba, Česká republika, IČO: 11 198 174, proti žalovanému: Obec Holčikovce, so sídlom 094 05 Holčikovce 40, IČO: 00 332 429, vedenom na Krajskom súde v Košiciach pod sp. zn. 4Cb/1/2008, o vylúčení sudcov Krajského súdu v Košiciach z prejednávania a rozhodovania sporu vedeného na tomto súde pod sp. zn. 4Cb/1/2008, takto

rozhodol:

Sudkyne Krajského súdu v Košiciach JUDr. Drahomíra Brixiová a Mgr. Mária Hlaváčová n i e s ú vylúčené z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 4Cb/1/2008.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Košiciach predložil Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky ako súdu nadriadenému vec na rozhodnutie podľa ust. § 54 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „C. s. p. ?), pretože žalobca v podaní zo dňa 16.01.2018 uplatnil námietku zaujatosti proti sudkyniam Krajského súdu v Košiciach JUDr. Drahomíre Brixiovej a Mgr. Márii Hlaváčovej, do senátu ktorých podľa rozvrhu práce napadla predmetná vec na prejednanie a rozhodnutie vedená na tomto súde pod sp. zn. 4Cb/1/2008.

2. Sudkyňa JUDr. Drahomíra Brixiová sa k námietke zaujatosti vyjadrila tak, že žalobcom tvrdené priateľské a kolegiálne vzťahy nemôžu byť dôvodom na podanie námietky zaujatosti, nakoľko práca v senáte na obchodnom úseku Krajského súdu v Košiciach je založená na pracovno-právnych vzťahoch, a nie na vzťahoch priateľstva a kolegiality. V prípade opodstatnenosti námietky zaujatosti žalobcu vzhľadom na priateľské a kolegiálne vzťahy, JUDr. Drahomíra Brixiová uviedla, že by nebolo možné zostaviť žiadny trojčlenný senát na prejednanie akejkoľvek veci vedenej na obchodnom úseku Krajského súdu v Košiciach v súlade s novelou ust. § 12 C. s. p. a ust. § 44 ods. 1, 2, 3 C. s. p. v zmysle ktorých prejednáva Krajský súd v Košiciach aj veci prvého stupňa v senáte. S prihliadnutím na uvedené JUDr. Drahomíra Brixiová skonštatovala, že považuje námietku žalobcu za nedôvodnú a necíti sa byť vo veci absolútne zaujatá.

3. Žalobca vo vznesenej námietke zaujatosti netvrdil, že sudkyňa Mgr. Mária Hlaváčová má určitý pomer k prejednávanej veci, k stranám sporu, ich zástupcom či iným osobám zúčastneným na konaní, jej zaujatosť vo veci odôvodnil len s poukazom na priateľské a kolegiálne vzťahy s inými sudcami obchodnoprávneho kolégia, ktorí v predmetnej veci už skôr konali, čím by nemala byť schopná vec nestranné a spravodlivo posúdiť. Sudkyňa Mgr. Mária Hlaváčová sa preto k námietke zaujatosti vyjadrila tak, že len priateľské a kolegiálne vzťahy medzi sudcami na pracovisku nemôžu založiť dôvodnosť námietky zaujatosti bez toho, aby boli uvedené konkrétne skutočnosti spôsobilé vyvolať dôvodné pochybnosti o jej nezaujatosti a nestrannom rozhodovaní v predmetnej veci. Zároveň zdôraznila, že strany sporu nepozná a predmet konania je jej známy len z obsahu spisu, vo veci sa preto necíti byť zaujatá.

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd nadriadený Krajskému súdu v Košiciach (ust. § 54 ods. 1 C. s. p.) posudzoval opodstatnenosť namietanej zaujatosti sudcov tohto súdu z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci. Vychádzal pritom z ustanovenia § 49 ods. 1 C. s. p., v zmysle ktorého sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci, ak so zreteľom na ich pomer k sporu, k stranám alebo k ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní možno mať odôvodnené pochybnosti o ich nezaujatosti. Účelom citovaného ustanovenia je prispieť k nestrannému prejednaní veci, k nezaujatému prístupu k sporovým stranám alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Cieľu sledovanému uvedeným ustanovením zodpovedá aj právna úprava skutočností, ktorá je z hľadiska vylúčenia sudcu považovaná za právne relevantnú. Je ňou existencia určitého právne významného vzťahu sudcu a to : 1/ k veci, v rámci ktorého vzťahu by mal sudca svoj konkrétny záujem na určitom spôsobe skončenia konania a rozhodnutia o veci, alebo 2/ k stranám sporu, ktorý vzťah by bol založený na príbuzenskom alebo rýdzo osobnom (pozitívnom alebo negatívnom) pomere k nim, alebo 3/ k zástupcom strán sporu, ktorý vzťah by bol založený na pomere vykazujúcom znaky vzťahu uvedeného pod bodom 2/.

5. Citované zákonné ustanovenie predpokladá taký vzťah vlastného záujmu sudcu na prejednávanej veci alebo taký jeho osobný vzťah k stranám sporu, prípadne k ich zástupcom, ktorý by pri všetkej možnej snahe o správnosť rozhodnutia ovplyvnil jeho objektívny pohľad na vec a v konečnom dôsledku by mohol viesť k vydaniu nezákonného rozhodnutia.

6. Pri posudzovaní dôvodnosti námietky zaujatosti označených sudcov o skutočnostiach vylučujúcich sudcu z prejednávania a rozhodovania veci vychádzal najvyšší súd zo zákonnej prezumpcie nestrannosti sudcov a z toho, že výnimky z tejto prezumpcie stanovuje iba zákon. Sudcovia sú totiž vo všeobecnosti vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci (len vtedy alebo až vtedy), ak so zreteľom na ich pomer k veci, k stranám sporu alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti (viď ustanovenie § 49 ods. 1 C. s. p.).

7. Integrovanou súčasťou práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd, ďalej len „dohovor“) je garancia toho, aby vo veci rozhodoval nezávislý a nestranný súd zriadený zákonom. Súvislosť medzi súdom, ktorý je založený na zákone, jeho nezávislosťou, ako to vyjadruje čl. 6 ods. 1 dohovoru („každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom, ktorý rozhoduje o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu“), garantuje tento dohovor v celoeurópskom rozmere súčasne sudcovskú nezávislosť, aj právo na zákonného sudcu. Ústavná úprava súdnej a inej právnej ochrany v Slovenskej republike garantuje obdobne vyjadrené právo na spravodlivý proces (čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, ďalej len „listina“, čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ďalej len „ústava“, ktoré články dávajú každému možnosť - právo - domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v zákone určených prípadoch na inom orgáne Slovenskej republiky), do ktorého tiež zahrňuje aj právo na to, aby právna vec účastníka konania nebola odňatá zákonnému sudcovi a že príslušnosť súdu ustanoví zákon. Ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadruje zhodu na sudcovskú nezávislosť a právo na zákonného sudcu s právnym režimom podľa dohovoru (v obsahu týchto práv podľa dohovoru a podľa ústavy nemožno vidieť zásadnú odlišnosť). Potom platí, že v určitej právnej veci má rozhodovať nezávislý a nestranný sudca vecne a miestne príslušného súdu, určený rozvrhom

práce príslušného súdu a tento zákonný sudca by sa už v ďalšom priebehu konania - pokiaľ by na to nebol daný zákonný dôvod - meniť nemal. Inštitút vylúčenia sudcu z prejednávania a rozhodovania vecí, ktorý predstavuje výnimku z ústavnej zásady nezmeniteľnosti zákonného sudcu, stanovuje, aby zákonom predpokladaným postupom a zo zákonom predpokladaných dôvodov bol zákonný sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania vecí. Sledovaný cieľ, ktorý tu umožňuje prelomiť ústavnú zásadu nezmeniteľnosti zákonného sudcu, spočíva v zmaření hroziaceho rizika, že by vo veci mohol konať a rozhodovať zaujatý - nie nestranný - sudca.

8. Obsahom práva na nestranný súd je, aby rozhodnutie v konkrétnej právnej veci bolo výsledkom konania nestranného súdu. Súd musí každú vec prejednať a rozhodnúť tak, aby voči účastníkom postupoval nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadŕžal a objektívne posúdil všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutie vo veci. Nestranný súd poskytuje všetkým účastníkom konania rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok (II. ÚS 71/97).

9. Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania veci buď na návrh strany sporu (ust. § 52 ods. 1 C. s. p.), alebo na základe návrhu (oznámenia) samotného sudcu (ust. § 50 C. s. p.). Obsahom práva na prejednanie veci pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania veci pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prejednanie veci nestranným súdom je len povinnosť (nadriadeného) súdu prejednať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03). Vzhľadom na to, že rozhodnutie o vylúčení sudcu podľa ust. § 49 ods. 1 C. s. p. predstavuje výnimku z ústavnej zásady, podľa ktorej nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi (čl. 38 ods. 1 listiny, čl. 48 ods. 1 ústavy), treba trvať na tom, že sudcu vylúčiť z prejednávania a rozhodovania pridelenej veci možno skutočne iba výnimočne a z naozaj závažných dôvodov, ktoré mu celkom zjavne bránia rozhodnúť v súlade so zákonom nezaujato a spravodlivo. Pri posudzovaní týchto dôvodov (ich analýze) v konkrétnej situácii je nutné prihliadať aj na rozsiahlu a inštruktívnu judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a Ústavného súdu Slovenskej republiky k danej problematike.

10. ESLP pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu treba brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napr. Piersack proti Belgicku). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu ak účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno - pre svoju vlastnú potrebu. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkazy o skutočnej zaujatosti (pozri napr. Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje tzv. teória zdania zaujatosti (porovnaj tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná - „Justice must not only be done, it must also be seen to be done“). Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (pozri Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k stranám sporu, prípadne k ich zástupcom. Posúdenie nestrannosti sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti alebo necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o (ne)zaujatosti sudcu je to, či obava strany sporu je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti sudcu (pozri Pullar proti Spojenému kráľovstvu), teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného.

11. Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívnych kritérií sa musí rozhodnúť, či existujú preukázateľné skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (pozri Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietať zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce, určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú. Teda za objektívne nemožno považovať to, ako sa nestrannosť len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne (ne)existujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci disponuje.

12. V prípade sudkyň Krajského súdu v Košiciach Mgr. Márie Hlaváčovej a JUDr. Drahomíry Brixiovej z obsahu námietky (dobré priateľské a kolegiálne vzťahy s kolegami obchodnoprávneho kolégia, ktorí v predmetnej veci už skôr konali) nemožno vyvodit' záver, že by ich vzťah k žalobcovi mal charakter vzťahu, ktorý by bol dôvodom pre ich vylúčenie z prejednávania a rozhodovania veci.

13. Najvyšší súd Slovenskej republiky poukazuje na to, že samotný vzťah medzi sudcami navzájom, je založený na profesionalite. Preto aj v prípade, ak by boli doposiaľ vylúčení sudcovia obchodnoprávneho kolégia Krajského súdu v Košiciach v postavení strán sporu, nezakladal by ich kolegiálny vzťah k zákonnému sudcovi, ktorému bola vec pridelená na prejednanie a rozhodnutie bez ďalšieho pochybnosti o jeho nezaujatosti.

14. Chýba tu preto objektívny základ pre konštatovanie zaujatosti. Pokiaľ by totiž z takéhoto základu bol vyvodzovaný opačný záver, teda pochybnosti o tom, či títo sudcovia budú schopní nezaujato a spravodlivo rozhodovať, znamenalo by to vlastne, že výlučne pracovný, prípadne kolegiálny vzťah sudcov prezumuje vo všeobecnosti porušovanie sudcovských povinností a zásad sudcovskej etiky. Ak rámec týchto vzťahov neprekročí hranicu profesionálnosti a kolegiálnosti, t. j. nezasahuje aj do ich súkromného života a takéto prekročenie Mgr. Mária Hlaváčová a JUDr. Drahomíra Brixiová vo svojom oznámení netvrdili, nemožno bez ďalšieho mať pochybnosti o ich nezaujatosti.

15. Najvyšší súd Slovenskej republiky posúdil žalobcom uvedené okolnosti z hľadiska ich spôsobilosti vyvolať pochybnosti o nezaujatosti sudkyň. V tejto súvislosti je potrebné poukázať na ust. § 30 zákona č. 385/2000 Z. z. v platnom znení, z ktorého vyplýva povinnosť sudcu zdržať sa všetkého, čo by mohlo ohroziť dôveru v nezávislé, nestranné a spravodlivé rozhodovanie súdov. Sudca musí vystupovať nezaujato a dbať o to, aby jeho nestrannosť nebola dôvodne spochybňovaná. K stranám sporu je povinný pristupovať bez akýchkoľvek predsudkov. Aj so zreteľom na toto ustanovenie má sudca zachovávať k prejednávanému prípadu, stranám sporu a ich zástupcom vždy vecný, profesionálny prístup. Miera schopnosti sudcu zachovať nadhľad a potrebnú dávku odstupu od veci, od strán sporu a od všetkého, čo súvisí s prejednávaním veci, je daná stupňom osobne a osobnostnej pripravenosti sudcu na výkon súdnictva. O nestrannosť musí dbať predovšetkým sudca sám, pri výkone súdnictva má zachovať vecný prístup za každých okolností, musí mať dostatok schopnosti ovládať nielen svoje konanie, ale tiež sféru svojich vnútorných pocitov. Nesmie dopustiť, aby v ňom niektorá skutočnosť týkajúca sa prejednáwanej veci vyvolala pocity zakladajúce pomer, so zreteľom na ktorý, by vznikali pochybnosti o nezaujatosti sudcu. Pri napĺňaní úloh sústavy súdov a rešpektovaní ústavou chránených práv strán sporu je nemysliteľné, aby sudca sústavy všeobecných súdov nemal dostatok schopnosti nezávisle a nestranne posúdiť prejednanú vec.

16. Pochybnosti uvedené žalobcom, ktoré sú založené len na tom, že vyššie uvedené sudkyne majú dobré pracovné a osobné vzťahy s kolegami, ktorí v predmetnej veci už skôr konali, čo podľa žalobcu vyvoláva pochybnosti o ich nezaujatosti, sú subjektívnou domnienkou, resp. pocitom žalobcu a Najvyšší súd Slovenskej republiky konštatuje, že táto okolnosť bez ďalšieho nezakladá dôvod pre ich vylúčenie z prejednávania a rozhodovania veci podľa ust. § 49 ods. 1 C. s. p. Preto Najvyšší súd Slovenskej republiky nevylúčil tieto sudkyne z prejednávania a rozhodovania veci.

17. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je odvolanie prípustné.